

Drámai

A DESZKA színelője volt a Budapest Bábszínház *Líra és Epika* című játéka (Fotó: Fejes Márton)

A Magyar Rádió drámapályázatának a színházi világnapra tervezett eredményhirdetését – tekintettel a beérkezett munkák elképesztően nagy számára – két hónappal elhalasztották. Nem irigylem a szakmai zsűrit – köztük színidirektorunkat, Vidnyánszky Attilát –, 410 pályaművön kell átrágniuk magukat. De nem cseréltem volna azokkal sem, akiknek mind a 24 kortárs magyar darabot meg kellett nézniük a DESZKA Fesztivál hét napja alatt.

Hogyan terem e tömérdek drámaíró? Magam is tudok néhány becsületes tollforgatóról, aki ugyan színházba nem jár, de egyszer megcsaphatta valahol a deszkák illata, s azóta dialógusokat és jeleneteket fabrikál. A fejüket a drámaírás felé fordítók – a minden műnemben otthonos grafománokat és dilettánsokat leszámítva – általában két irányból érkeznek: az írott szó (prózisták, költők, újságírók), illetve a színházi szituáció (dramaturgok, rendezők, színészek) felől. Aztán találkoznak a DESZKÁ-n.

A kortárs magyar drámák debreceni fesztiválján 19 színház 22 magyar szerző darabját tárta elénk. Akadt köztük nem egy, gyakorlatilag színházból élő író, némelyikük – biztos, ami fix – maga rendezte a darabjait. Ők még belterjesebbé teszik az egyébként is kasztszerű honi szcénát. A fesztiválra ugyanis a Drámaírói Kerekasztal tagjai válogatnak, azok, akiknek abban az évadban éppen nem került színre újabb (vagy újramelegített) opusza.

Így aztán minden „echte Zeitstück” kortárs drámává magasztosul, s a kollegialitás jegyében a kocsmaviccek ártalmatlan füzérétől a tízparancsolattal mocskosan játszadozó kártékony fércig bármi DESZKÁ-ra kerülhet. Csüggesztő helyzet. Mondhatni: drámai.

(td)

dbkult

Szálkák a Deszkáról

A Deszka Fesztivál nagy kérdése: össze lehet-e hozni évente pusztán kortárs magyar darabokból egy szakmai- és közönségigényeket szolgáló, sokszínű és magas színvonalú programot. A válasz: nem.

Az idei DESZKA húsz-egynéhány előadásának a felét láttam. A művészlétre reflektáló előadások közül Esterházy Péter *Harminc-három változat* Haydn-koponyára című darabja (Bárka Színház, rendező Göttinger Pál) szellemeskedéseivel untatott, a *Móricz 2009* (nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház) három egyfelvonásos közül Forgách András *Tragédiája* (rendező Koltai M. Gábor) az önreflexivitás ötletességével és Horváth László Attila életeli Móricz-alakításával fogott meg. Závada Pál *Bethlenje* (Marosvásárhelyi Nemzeti Színház, rendező Kövesdy István) az irgalmatlan méretű Erdély-trilógia drámává és színházzá szülésének gesztusával volt imponáló: kortársi tisztelgés volt Móricz előtt. Az egyik legnagyobb közönségiskert Bartis Attila művészlétről szóló melodramatikus közhelygyűjteménye, a *Romlás aratta* (Vígyszínház, rendező Szikora János).

A mai magyar valóságra reflektáló előadások közül a Tasnádi Ist-

ván által írt és rendezett *Kupidóban* az ország egy szvingerklub (önkéntes kupleráj), ahol zavartalanul folyik az ország át- és elb...ása – a poéngyártás azonban hamar ellaposítja az egyébként találó metaforát. Háy János hajdan Debrecenben debütált darabja, *A Gézagyerek* (Szabadkai Népszínház, rendező Bérczes László) érzékenyen festett kép a falusi világról és az Isten-keresésről.

Legélesebben, legfelkavaróbban a *20/20* szólt a máról, hozánk. A marosvásárhelyi Yorick Stúdió kétnyelvű előadásának az 1990-es vásárhelyi pogrom volt a kiindulópontja. A „fekete március” idején tizenkét éves Gianina Carbonariu író-rendező és alkotótársai – öt román és öt helyi magyar színész – az események résztvevőivel készített interjúkból gyúrta jelenetekké az egy városban élő két nemzetiség húszévnnyi hallgatásának, közönyének számos mozzanatát. Nincs esztétizálás, nincs metaforizálás – az alkotók a színház legelemibb esz-

közeivel, a lehető legközvetlenebbül, ugyanakkor sok szempontúan szólnak saját közösségükhöz.

A mai magyar színházi életből a *20/20* világosan deklarált alkotói szándékai és módszerei fájdalmasan hiányoznak. Cărbinariu azt állítja: „Ha megfeledekszel a valóságról, a valóság is megfeledekszik rólad”. Az az érzésem, hogy mi éppen a megfeledekezés állapotában vagyunk.

Mire a cím alatti következtetést levontam, a házigazda Csokonai Színház igazgatója, Vidnyánszky Attila nyilvánosan beszélt a gondokról, s arról: nyitni kell! Egy: a válogatásban nem lehet előbbre való szempont a dráma minősége, mint az abból készült előadásé (de ne feledjük: a DESZKA a Drámaírói Kerekasztal szakmai eseménye is). Kettő: teret kell adni a kortárs drámáinkból készült külföldi előadásoknak, hogy egy kicsit kívülről is lássuk önmagunkat. Három: legyenek jelen a DESZKÁ-n a klasszikus magyar drámák izgalmasan mai színrevitelei. Négy: jöjjenek különleges külföldi darabok magyar fordításaiból készült nagyszerű előadások is.

Majd meglátjuk!

Kornya István

Závada Pál *Bethlen* című műve igazolta az úgynevezett történelmi drámák létjogosultságát (Fotó: Nagy Gábor)